

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VILNIAUS PATAISOS NAMUS

2019-07-16 Nr. 4D-2019/1-570
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje tiriamas X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundas dėl Vilniaus pataisos namų pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su prašymo nagrinėjimu.

2. Pareiškėjas skunde nurodė, kad 2019-03-18 kreipėsi su prašymu į Vilniaus pataisos namų administraciją (toliau vadinama ir – Vilniaus PN), prašydamas informuoti, už kokias sritis yra atsakingi Vilniaus PN pareigūnai, „užimantys viršininkų pareigas“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). Pareiškėjas teigia, kad nežinodamas, kuris pareigūnas už kokią konkrečią yra sritį atsakingas, negali greitai išspęsti jam iškilusių problemų, tačiau Vilniaus PN 2019-04-15 atsakymu prašomos informacijos jis negavo.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo įpareigoti Vilniaus pataisos namų administraciją suteikti jam informaciją.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019-05-22 raštu Nr. 4D-2019/1-570/3D-1324 kreipėsi į Vilniaus PN administraciją, prašydamas informuoti, ar 2019 metų kovo mėnesį Pareiškėjas yra kreipėsis su skundu arba prašymu į Vilniaus pataisos namų administraciją dėl „užimančių viršininkų pareigas“ pareigūnų atliekamų funkcijų, jeigu taip, pateikti jo skundo / prašymo ir atsakymo į jį kopijas; jeigu atsakymai Pareiškėjui nebuvo pateikti, paaiškinti, kodėl nebuvo pateikti.

Vilniaus PN administracija 2019-06-10 raštu Nr. 9-6200 informavo, kad:

4.1. „[...] 2019-03-28 nuteistasis X kreipėsi su prašymu Nr. 29(3)-549 dėl informacijos pateikimo apie tai, už ką atsakingi (kokias sritis) visi Vilniaus PN darbuotojai užimantys viršininkų pareigas. Laikantis teisės aktuose nustatytos tvarkos bei terminų pataisos įstaigos administracijos atsakymas į nurodytą prašymą nuteistajam parengtas 2019-04-15 Nr. 42-378. Su atsakymu nuteistasis supažindintas pasirašytinai 2019-04-17“;

4.2. „Pataisos įstaigos administracija įvertinusi tai, kad nuteistojo prašymas yra visiškai nemotyvuotas ir abstraktus, t. y. nuteistasis nepagrindė objektyvaus poreikio susipažinti su šia informacija, nenurodė nei vieno motyvo ar argumento, kodėl tariamai nežinodamas šios informacijos negali tinkamai atlikti baismės, pasinaudoti savo teisėmis ar tinkamai išspręsti jam iškilusių klausimų / problemų, todėl nuteistajam ši informacija suteikta nebuvo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nuteistasis X

laisvės atėmimo bausmę Vilniaus pataisos namuose atlieka nuo 2017-04-10, taigi tokio pobūdžio informacija nuteistajam jau yra žinoma“;

4.3. „Pažymėtina, jog nuteistieji visuomet turi galimybę kreiptis žodžiu į atitinkamus pareigūnus (Resocializacijos skyriaus, Saugumo valdymo skyriaus (dinaminei priežiūrai) specialistus ar pačius skyrių viršininkus), kurie esant poreikiui pagal nuteistojo keliamą problemą nukreips pas reikiamą pareigūną ar skyriaus viršininką, kurio kompetencijai tam tikras klausimas yra priskirtas.“

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

5. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.“

6. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAI):

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 2) *objektyvumo*. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) *nepiktnaudžiavimo valdžia*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 13) *išsamumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį. [...]“;

14 straipsnis. Prašymų ir skundų nagrinėjimas – „7. Apie prašymo ar skundo nenagrinėjimą asmeniui pranešama ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo viešojo administravimo subjekte dienos, išskyrus atvejus, kai prašyme ar skunde nenurodyta jokių asmens duomenų ryšiui palaikyti. 8. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui.“

7. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (toliau vadinama – TGI):

1 straipsnis. Įstatymo tikslas ir taikymas – „1. Šio įstatymo tikslas – nustatyti asmenų teisės gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių, viešųjų įstaigų ir šių subjektų asociacijų, jei šios asociacijos įsteigtos bendrojo intereso poreikiams, kurie nėra pramoninio ar komercinio pobūdžio, tenkinti (toliau – šių subjektų asociacijos), nurodytų šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, informaciją, nurodytą šio įstatymo 5 straipsnyje, ir dokumentus, kuriais jos disponuoja ar (ir) kuriuos tvarko vykdydamos įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatytas funkcijas (toliau – viešojoji funkcija), įgyvendinimo priemonės ir tvarką“;

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos – „1. **Dokumentas** – institucijos veikloje užfiksuota informacija ar jos dalis, nepaisant jos pateikimo būdo, formos ir laikmenos, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registruoti pateiktus dokumentus ir (arba) jų kopijas, valstybės informacinės sistemos duomenis“;

4 straipsnis. Institucijos pareiga teikti dokumentus pareiškėjams – „1. Institucijos privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams (toliau – pareiškėjas) dokumentus, išskyrus šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatytus atvejus“;

6 straipsnis. Dokumentų teikimo principai – „1. Institucija, teikdama dokumentus, vadovaujasi šiais principais: 1) dokumentų išsamumo – pareiškėjui turi būti pateikti visi pagal teisės aktus teiktini jo prašymo turinį atitinkantys dokumentai; 2) dokumentų tikslumo – pareiškėjui teikiami dokumentai turi atitikti institucijos disponuojamus dokumentus; 3) teisėtumo – institucijos veiksmai teikiant dokumentus grindžiami šiuo ir kitais įstatymais ar kitais norminiais teisės aktais; 4) objektyvumo – institucijos darbuotojai, teikdami dokumentus, turi būti nešališki ir objektyvūs; 5) pagalbos – pareiškėjams teikiama pagalba įgyvendinant teisę gauti dokumentus; 6) dokumentų prieinamumo – sudaromos palankios sąlygos pareiškėjams naudoti dokumentus neatsižvelgiant į jų veiklos tikslus ir teisinę formą, o prireikus nustatomos tik būtiniausios teisinės, techninės ir (arba) finansinės dokumentų teikimo pareiškėjams sąlygos; [...]“;

15 straipsnis. Atsisakymas pateikti dokumentus – „1. Institucija atsisako pateikti pareiškėjui dokumentus, jeigu: 1) tas pats pareiškėjas pakartotinai prašo tų pačių dokumentų, kurie jam jau buvo pateikti; 2) prašomi dokumentai yra paskelbti institucijos interneto svetainėje, visuomenės informavimo priemonėse, taip pat naudojant elektronines priemones; tokiu atveju per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos pareiškėjui nurodomas jų paskelbimo šaltinis; 3) pagal pareiškėjo prašymą reikėtų specialiai adaptuoti, apdoroti ar kitaip perdirbti dokumentus ir tai būtų susiję su neproporcingai didelėmis darbo ir laiko sąnaudomis; 4) šio įstatymo 12 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka paprašius patikslinti ir (ar) papildyti prašymą, pareiškėjas jo nepatikslina arba patikslinto prašymo turinys yra nekonkretus; 5) institucija prašomų dokumentų tvarkymą nutraukė pasikeitus institucijos funkcijoms; 6) nėra galimybės nustatyti pareiškėjo tapatumo; 7) pareiškėjas kreipiasi dėl dokumentų, kurių teikimui šio įstatymo nuostatos netaikomos šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais. 2. Jeigu institucija nustato šio straipsnio 1 dalyje nurodytus atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui pagrindus, ji per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos priima sprendimą dėl atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui. Nustačiusi, kad yra pagrindas atsisakyti pateikti jam dokumentus, institucija kitą darbo dieną nuo sprendimo priėmimo apie tai privalo pranešti pareiškėjui, nurodyti teisinį pagrindą ir informuoti apie šio sprendimo apskundimo tvarką. [...]“

8. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės), nustatyta:

„35. Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:

35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; [...]“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

9. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT):

9.1. 2014-04-09 aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime yra nurodęs:

„Šio teisinio reguliavimo kontekste teisėjų kolegija pažymėjo, kad Pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Viešojo administravimo įstatymo 3 str. 1 p.) (2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3206/2012). Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai, kurie, be kita ko, atitiktų Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje numatytus reikalavimus (2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-2876/2011)“;

9.2. 2009-04-02 nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A756-422/2009, yra nurodęs:

„[...] viešojo administravimo institucijos priimamiems sprendimams (individualiems administraciniais aktams) keliami Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje įtvirtinti reikalavimai. Šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad individualus administracinis sprendimas turi būti pagrįstas nustatytais faktais ir teisės aktų normomis, o 2 dalyje nurodyta, kad sprendime turi būti aiškiai suformuluotos nustatytos arba suteikiamos teisės ir pareigos bei nurodyta sprendimo apskundimo tvarka. Šios nuostatos reiškia, kad akte turėtų būti nurodomi pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi priimdamas administracinį aktą; motyvų išdėstymas turi būti adekvatus, aiškus ir pakankamas. Ši teisės norma siejama su teisėtumo principu, pagal kurį reikalaujama, kad viešojo administravimo subjektai savo veikla nepažeistų teisės aktų reikalavimų, kad jų sprendimai būtų pagrįsti, o sprendimų turinys atitiktų teisės normų reikalavimus.“

Tyrimo išvados

10. Pareiškėjas skunde Seimo kontrolieriui pranešė, kad kreipėsi į Vilniaus PN administraciją, prašydamas suteikti informaciją apie pataisos namuose dirbančių „viršininkų“ pareigas ir veiklos sritis, tačiau prašomos informacijos negavo.

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2019-03-18 kreipėsi su prašymu dėl informacijos suteikimo. Vilniaus PN 2019-04-15 parengė Pareiškėjui atsakymą, kuriame nurodė, kad jo prašoma informacija nėra tiesiogiai susijusi su jo teisėmis ir pareigomis, bausmės atlikimo tvarka ar sąlygomis, prašymas yra nemotyvuotas ir nekonkretus, todėl jo prašymas nebus tenkinamas ir prašoma informacija nebus teikiama.

12. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą, kiekvienas asmuo turi teisę gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų. Ši informacija yra teikiama TGIĮ nustatyta tvarka.

TGIĮ 15 straipsnyje yra nurodytas baigtinis sąrašas pagrindų, kuriems esant įstaigos turi teisę atsisakyti teikti pareiškėjams jų prašomą informaciją, t. y., jeigu pagal pareiškėjo prašymą reikėtų sukurti dokumentus arba informacijos rinkmenas ir tai būtų susiję su neproporcingai didelėmis darbo ir laiko sąnaudomis; prašymo turinys yra nekonkretus; tas pats pareiškėjas pakartotinai prašo tos pačios informacijos; prašoma informacija jau buvo viešai paskelbta; įstaiga

tam tikros informacijos rinkimą ir tvarkymą nutraukia pasikeitus įstaigos funkcijoms, ir kt. Be to, visais atvejais, jeigu įstaiga atsisako pateikti informaciją, pareiškėjui išsiunčiamas apie tai pranešimas, kuriame nurodoma atsisakymo priežastis ir sprendimo apskundimo tvarka.

13. *Vilniaus PN yra viešojo administravimo subjektas*, todėl, nagrinėdami pareiškėjų skundus, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis ir kitų viešojo administravimo srityje taikomų teisės aktų, įskaitant ir TGIĮ.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2019-03-18 kreipėsi į Vilniaus PN pareigūnus prašydamas pateikti informaciją apie pareigūnų vykdomas funkcijas, tačiau 2019-04-15 Vilniaus PN pareigūnai raštu atsisakė suteikti prašomą informaciją motyvuodami tuo, kad prie Bausmių vykdymo kodekso 11 straipsnyje išvardintų nuteistųjų teisių nepriskirta teisė gauti tokią informaciją. Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Vilniaus PN pareigūnai sprenddami Pareiškėjo prašymo tenkinimo / netenkinimo klausimą *nesivadovavo TGIĮ, t. y., nevertino, ar yra / nėra šio įstatymo 15 straipsnyje nustatytų teisinių pagrindų atsisakyti teikti Pareiškėjo prašomą informaciją*; jei TGIĮ 15 straipsnyje nustatytų teisinių pagrindų atsisakyti teikti informaciją nenustatyta – Vilniaus PN privalėjo suteikti Pareiškėjui jo prašomą informaciją; jei nustatyta – turėjo pateikti Pareiškėjui *motyvuotą pranešimą, nurodant atsisakymo priežastį*.

Pažymėtina ir tai, kad, vadovaujantis TGIĮ 15 straipsnio nuostatomis, jeigu institucija nustato šio straipsnio 1 dalyje nurodytus atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui pagrindus, **ji per 3 darbo dienas** nuo prašymo gavimo institucijoje dienos priima sprendimą dėl atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui ir kitą darbo dieną nuo sprendimo priėmimo apie tai privalo pranešti pareiškėjui.

14. LVAT yra pažymėjęs, kad vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. VAĮ 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostata, kad „visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis [...], taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje“. VAĮ 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.) (šios pažymos 9 punktas).

15. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Vilniaus PN administracija, neteikdama Pareiškėjo prašomos informacijos ir nesivadovaudama TGIĮ nuostatomis pagrindžiant atsisakymą teikti informaciją, pažeidė Pareiškėjo teisę gauti informaciją, todėl Pareiškėjo skundas dėl Vilniaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su jo prašymo nagrinėjimu, pripažįstamas pagrįstu.

16. Atsižvelgiant į tai, kad dėl ankstesnio Pareiškėjo skundo Seimo kontrolierius jau teikė rekomendacijas Vilniaus pataisos namų direktoriui (2019-06-07 pažyma Nr. 4D-2019/1-279) ir 2019-07-12 gautas Vilniaus pataisos namų raštas dėl rekomendacijų vykdymo, kuriame informuojama, kad susirinkimo metu buvo atkreiptas pareigūnų dėmesys į atsakymų rengimą nuteistiesiems vadovaujantis Teisės gauti informaciją ir valstybės ir savivaldybių institucijų įstatymo nuostatomis, Seimo kontrolierius rekomendacijų pakartotinai neteiks.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

17. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundas dėl Vilniaus pataisos namų pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su jo prašymo nagrinėjimu, pripažįstamas pagrįstu.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas